

Nabídka evaluace projektu Šance na úspěch

Připraveno pro: Nová škola, o.p.s.

2. prosince 2016

Společnost VJEM² je potěšena předložit Nové škole, o.p.s. nabídku na evaluaci projektu Šance na úspěch. Náš tým udržuje přísné evaluační standardy a profesionalitu ve vyhodnocování projektů spojenou zejména s nestranností a objektivitou.

Průběžná evaluace projektů tohoto typu je nedílnou součástí jejich úspěšné implementace. Dle požadavků zadavatele si navrhovaná evaluace klade za cíle posoudit vhodnost nastavení projektu a volbu klíčových aktivit vzhledem k cílům, kterých by mělo být projektem dosaženo; zhodnotit a popsat vnímání projektu zúčastněnými žáky, dotčenými pedagogickými pracovníky, rodinami žáků a vedoucími pracovníky zúčastněných škol; následkem toho zhodnotit potenciál dosažení očekávaných výsledků projektu.

Ten nejvyšší cíl se týká samotné cílové skupiny – žáků ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí, jelikož projekt chce především zlepšit kvalitu jejich vzdělání, které je může připravit na důstojný život.

Věříme, že náš návrh evaluace bude přínosný pro další směřování projektu.

Evaluační tým VJEM²

Obsah

1 Úvod a zapojení zúčastněných stran	4
1.1 Evaluační účel	4
1.2 Zúčastněné strany	4
2 Kontext	4
3 Intervenční logika projektu	4
.....	5
4 Popis evaluačního přístupu	6
5 Evaluační matice.....	6
5.1 Klíčové evaluační otázky a výsledkové indikátory.....	6
5.2 Zdroje dat	7
5.3 Evaluační matice.....	8
.....	9
7 Tři otázky k metodě polostrukturovaných rozhovorů s pedagogy	10
8 Naplnění Formálních standardů provádění evaluací	10
8.1 Přesnost (popis kontextu)	10
8.2 Užitečnost (důvěryhodnost evaluátora)	10
8.3 Korektnost (orientace na službu)	10
9 Navrhovaná rizika.....	10
Zdroje:	12

1 Úvod a zapojení zúčastněných stran

Tato část poskytuje informace o účelu hodnocení a identifikuje zúčastněné strany, které jsou - nebo by měly být – zapojeni do evaluace.

1.1 Evaluační účel

→ Jaký je účel tohoto hodnocení?

Účelem této evaluace je zjištění vhodnosti nastavení projektu a jeho klíčových aktivit vzhledem k zamýšleným cílům.

→ Jak budou poznatky z hodnocení využity?

Poznatky a výstupy této evaluace budou využity pro účely zhodnocení dílčích výsledků, které budou vycházet z průběhu první třetiny chodu projektu „Šance na úspěch“.

1.2 Zúčastněné strany

→ Jací jednotlivci a skupiny mají zájem na výsledcích tohoto hodnocení?

V průběhu evaluace bude provedeno detailní zmapování zainteresovaných stran na základě matice jednotlivých cílů projektu (Mehrizi, 2009). Tento krok bude nezbytná součást pro pochopení postojů zainteresovaných stran a jejich motivace pro zapojení tak, aby bylo možné identifikovat jejich potřeby na další část běhu projektu (od období po průběžné evaluaci až do ukončení projektu).

→ Jaká perspektiva evaluace je nejvíce zajímavá?

Analýzou zainteresovaných stran se také zjistí perspektiva, jak na projekt nahlíží a co je jejich motivace.

2 Kontext

Tříletý projekt Šance na úspěch byl zahájen 1. 8. 2016 a jeho ukončení se váže k 31. 7. 2019. Potýká se s problematikou vzdělávání socioekonomicky znevýhodněných žáků z kulturně odlišného prostředí. Projekt si dává za cíl zavést mechanismy přímé podpory pro znevýhodněné žáky a poradenství v jejich vzdělávání skrze činnost speciálních pedagogů a jejich asistentů a dalších zúčastněných. Projekt pro zlepšení situace ve vzdělávání znevýhodněných v České republice má na základě dat smysl, jelikož v sociálně vyloučených lokalitách žije 95 až 115 tisíc osob, z čehož 40 % z nich tvoří děti ve věku do 15 let. Tento počet v průběhu poslední dekády vzrostl zhruba o polovinu. Děti z vyloučených lokalit mají vysokou školní neúspěšnost. Navíc rodiče těchto ve většině případů nemají středoškolské vzdělání a 15 % z nich nemá ukončené ani základní vzdělání (analýza MSPV). I přes většinové hlasy ředitelů o podporu jejich škol v rámci zajištění inkluzivního vzdělávání, dané podpory schází. Tato výchozí situace je tedy dlouhodobou záležitostí *začarovaného kruhu* vzdělávacích neúspěchů znevýhodněných dětí. Projekt Šance na úspěch by mohl nastartovat dlouhodobý trend na více než 6 *pilotních* školách (Základní škola Zlonice, okres Kladno; Základní škola Rokycany; Základní škola Šluknov, okres Děčín; Základní škola a mateřská škola Pernink, okres Karlovy Vary, Základní škola Kutná Hora, Základní škola Jaroměř-Josefov, okres Náchod) a pomoci tak těmto (a z dlouhodobého pohledu dalším) žákům a jejich rodinám, což by vedlo k celkovému vyrovnávání příležitostí ve vzdělání skrze tvorbu účinných mechanismů prevence školních neúspěchů těchto žáků.

3 Intervenční logika projektu

Logický model projektu Šance na úspěch

Vstupy	Výstupy		Výsledky	Dopady
	Aktivita	Participace		
Finance (př. Mzdy, drobná elektronika, občerstvení...) Lidské zdroje Školy Analýzy MPSV Nová škola o.p.s. Čas Dobrovolná činnost Dotazníky o žácích a učitelích	Podpora vzdělávání znevýhodněných žáků přímo v rodinách Facilitace a zintenzivnění efektivní komunikace mezi školou a rodinami Podpora pedagogů při práci s danými žáky při vyučování Podpora odpoledního doučování (odpolední kluby, aktivity v rodinách) Vytvoření volnočasových aktivit pro znevýhodněné žáky přímo ve školách a mimo to také poskytnutí neformálních setkávání s rodiči žáků Podpora školních asistentů prostřednictvím mentora školních asistentů a spolupracujících pedagogů Navýšení rozsahu přímé speciálněpedagogické práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami Vyhodnocení inkluzivní orientace školy, podpora pro-inkluzivně orientovaného poradenství Průběžné vyhodnocování výše uvedených aktivit, šíření příkladů dobré praxe	Žáci Pedagogové a jejich asistenti 6 speciálních pedagogů 6 koordinátorů inkluze Ředitelé škol Mentoři, metodici Rodiče zapojených žáků 4 projektové týmy Veřejnost	Koordinace projektu a všech šesti školách, kooperace a komunikace mezi pedagogy (včetně speciálních), asistenty, mentory, metodiky, řediteli, rodiči a žáky, transparentní rozpočet Vytvoření podmínek fungování projektu, data - zjištění participace zúčastněných aktérů v projektu Efektivnější komunikace a spolupráce a zlepšení mimoškolní přípravy Zapojení znevýhodněných žáků do volnočasových aktivit Posílené školní poradenství zaměřené na inkluzivní vzdělávání, podpoření žáků se speciálními vzdělávacími potřebami Navýšení proinkluzivních kompetencí pedagogů, vytvoření individuálních strategií rozvoje školy v oblasti inkluzivního vzdělávání Síť učitelů schopných metodického vedení dalších učitelů, sdílení dobré praxe, publikování dobré praxe na webu www.asistentpedagoga.cz	Vyrovnávání příležitostí Prostředí společnosti bez předsudků Zlepšení komunikace mezi většinou a menšinou společností

Našimi vstupy byly finance, školy, analýzy vstupní MPSV, čas pedagogů i rodičů, dobrovolníci a web. Dopady vyplývající z projektu jsou vyrovnání příležitostí, zlepšení komunikace mezi školou a rodinou a prostředí bez předsudků. Výsledkami jsou pak dílčí cíle projektu: Nastavení intenzivnější a efektivnější spolupráce mezi školou, pedagogy a rodinami znevýhodněných žáků. Aktivita vedoucí k tomuto výsledku jsou podpora v rodinách pomocí doučování. To připíše i k dalšímu dílčímu cíli zlepšení mimoškolní přípravy. Další dílčí cíl (výsledek) je zapojení žáků do mimoškolních aktivit. K tomu vedou výstupy v podobě podpory mimoškolních aktivit v podobě doučování a kroužků. Výsledkem posílené školního poradenství je podpora pedagogů na škole a kurzů pro ně.

4 Popis evaluačního přístupu

Evaluaci využijí realizátoři projektu, kteří by měli analýzu a postřehy na vylepšení projektu co nejvíce implementovat do dalších fází intervence. Rovněž obdrží vyhodnocení, jak vnímají stávající průběh dotčení znevýhodnění žáci, jejich rodiny a pedagogové, jejichž postřehy a námítky by měly být využity při jejich další práci.

Bude se jednat o průběžnou, dílčí evaluaci, jelikož bude zpracována v průběhu první třetiny plnění projektu. Zároveň bude však i evaluací výsledkovou, jelikož si klade za cíl mj. zhodnotit, jak se podaří naplnit výsledky projektu na základě hodnocení klíčových aktivit. Evaluace bude tudíž posuzovat vhodnost nastavení projektu a klíčových aktivit vzhledem k zamýšleným cílům. Evaluace má také usměrňovací funkci – bude pomáhat usměrňovat strategie, cíle a průběh projektu, jelikož může upozornit na případné nedostatky (k jednotlivým kategoriím aspektů evaluací viz Srholec (2015)).

5 Evaluační matice

5.1 Klíčové evaluační otázky a výsledkové indikátory

Rodič-škola

1. Jsou mimoškolní aktivity efektivním nástrojem pro zlepšení komunikace mezi školou a rodinou?
  - Indikátor
    1. Názor pedagoga na zlepšení komunikace s rodičem
    2. Počet dětí navštěvující volnočasové aktivity
    3. Frekvence setkání rodiče a pedagoga

Dítě-škola

2. Jsou mimoškolní aktivity efektivním nástrojem pro zlepšení výsledků dětí a jejich přípravu
  - Indikátory
    1. Školní výsledky - průběžné i vysvědčení
    2. Zlepšení komunikace s pedagogem
    3. Názor dětí, postoj
3. Zapojují se žáci do volnočasových aktivit?
  - Indikátory
    1. Docházka dětí

2. Motivace dětí

Pedagogové, klima školy

4. Dochází k posilování školního poradenství?
  - Indikátory
    1. Frekvence návštěv dětí u školního poradce
5. Dochází úspěšně k vytvoření sítě učitelů, kteří jsou schopni předávat nabyté poznatky dalším pedagogům?
  - Indikátory
    1. Míra spolupráce s kolegy
    2. Rozdíl mezi počátečním stavem činnosti rozvoje pedagogů a stavem zaběhnutí projektu
    3. Počet účastí na školení
6. Dochází k pozitivní změně proinkluzivních kompetencí pedagogů?
  - Indikátory
    1. Návštěvnost konferencí a školení pro pedagogy
    2. Nabité vědomosti z konferencí a použití v praxi
    3. Kompetentnost pedagogů
7. Dochází ke sdílení příkladů dobré praxe?
  - Indikátory
    1. Počet článků na webovém portálu
    2. Návštěvnost webového portálu
    3. Počet přístupů na webový portál

5.2 Zdroje dat

V rámci evaluace proběhne sběr dat na školách zapojených do projektu. Dále sběr dat proběhne na konferencích pořádaných pro pedagogy.

Pro zjištění evaluační otázky v okruhu č. 1: do jaké míry přispívají mimoškolní aktivity ke zlepšení spolupráce, bude použito těchto metod sběru dat:

1. Základním zdrojem dat pro evaluaci budou vstupní data ze vstupních analýz MPSV. Při hodnocení projektu bude použito vstupních analýz, jako kontrolní analýzy, na kterých se bude zjišťovat vývoj a posun pedagogů a žáků.
2. Dále budou použity polostrukturované rozhovory s pedagogy, kde se bude zjišťovat názor pedagoga na zlepšení komunikace mezi školou a rodinou.
3. Na zjištění mimoškolních aktivit jako efektivního nástroje pro zlepšení komunikace mezi školou a rodinou se bude dále využívat analýza docházky z třídnic.
4. Pro zjištění mimoškolních aktivit jako efektivního nástroje pro zlepšení výsledků dětí ve škole bude použito polostrukturované dotazníky s pedagogy, které budou zaměřeny na zlepšení komunikace žák-pedagog.

5. Pro zjištění, zda se žáci účastní volnočasových aktivit bude použita analýza docházky (třídnice) a dotazník pro děti. Bude využita metoda sběru dat pomocí sociogramů vytvořených dětmi a zároveň jejich portfolii.

Pro zjištění evaluační otázky z okruhu č.2: Do jaké míry se daří pedagogům ztotožnit se s inkluzivními principy a jejich implementací, budou využity metody sběru dat:

1. Pro zjištění posilování školního poradenství bude použita metoda sběru dat strukturované dotazníky pro učitele, kde se evaluace bude zaměřovat na jejich osobní rozvoj v této oblasti. Bude použit dotazník pro děti, kde bude zjištěno, jak často a proč navštěvují své školní poradce. Zdrojem dat pro návštěvnost konferencí bude docházkový list. Zpětná vazba z těchto konferencí se bude zjišťovat evaluačními google formuláři zaslané každému účastníkovi po pořádání konference.
2. Pro zjištění pozitivní změny proinkluzivních kompetencí pedagogů, bude potřeba sběr dat polostrukturovaných rozhovorů s pedagogy a zároveň testování pedagogů, přičemž výsledky testů budou zásadní zdroje dat. Pro zjištění kompetencí pedagogů se budou dělat rozhovory s odborníky, aby se zjistili, jaké vědomosti by pedagogové měli mít, a z testů se zjistí, jaké vědomosti mají. Z toho bude zjištěna výchozí pozitivní změna.
3. Pro zjištění sdílení příkladů z dobré praxe bude použito dotazníkovou metodu sběru dat pro pedagogy, aby se zjistilo, jak často se využívá databáze dobrých příkladů.
4. Pro zjištění využívání webové stránky www.asistentpedagoga.cz bude použita metoda analýzy webového portálu.

Sesbíraná data nadále budou zpracována deskriptivní statistikou a rozhovory s pedagogy, odborníky a žáky budou individuálně vyhodnoceny. Tato analýza dat bude prováděna pomocí SPSS programu. Analýza webových stránek a docházka bude taktéž analyzována deskriptivní statistikou. Kvalita navržených nástrojů sběru dat bude dosažena konzultací s odborníky na danou problematiku.

5.3 Evaluační matice

Viz další strana.

Okruhy evaluačních otázek	Evaluační otázky	Indikátory	Zdroje dat	Metody sběru dat
1.	Rodina - škola	Jsou mimoškolní aktivity efektivním nástrojem pro zlepšení komunikace mezi školou a rodinou?	1. Názor pedagoga na zlepšení komunikace s rodičem 2. Počet dětí navštěvující aktivity 3. Frekvence setkání rodiče a učitele	pedagogové na školách, třídnice Polostrukturované rozhovory s pedagogy a rodiči, analýza docházky
2.	Dítě - škola	Jsou mimoškolní aktivity efektivním nástrojem pro zlepšení výsledků dětí a jejich přípravu?	1. Školní výsledky - průběžné i vysvědčení 2. Zlepšení komunikace s pedagogem 3. Názor dětí, postoje	pedagogové na školách, děti Polostrukturované rozhovory s pedagogy, dotazník pro děti v příloze 2.B., portfolio, sociogram
		Zapojují se žáci do volnočasových aktivit?	1. Docházka dětí 2. Motivace dětí	třídnice volnočasových aktivit, děti Polostrukturované rozhovory s pedagogy, dotazník pro děti v příloze 2.B., portfolio, sociogram, analýza docházky (volnočasové aktivity)
3.	Pedagogové, klima a praxe školy	Dochází k posilování školního poradenství na vybraných školách?	1. Frekvence návštěv dětí u školního poradce	školní poradce/pedagog, děti Dotazník pro školního poradce/pedagoga, dotazník pro děti
		Dochází úspěšně k vytvoření sítě učitelů, kteří jsou schopni předávat nabyté poznatky dalším pedagogům?	1. Míra spolupráce s kolegy 2. Rozdíl mezi počátečním stavem činnosti rozvoje pedagogů a stavem zaběhnutí projektu 3. Počet účastí na školení	pedagogové, zpětná vazba Testování pedagogů, analýza navštěvovanosti konferencí a akcí pro pedagogy
		Dochází k pozitivní změně proinkluzivních kompetencí pedagogů?	1. Navštěvnost konferencí a školení pro pedagogy 2. Nabití vědomostí z konferencí a použití v praxi 3. Kompetentnost pedagogů	odborníky z konferencí, pedagogové Polostrukturované rozhovory s pedagogy, testování pedagogů, rozhovor s odborníky z konferencí, pozorování v hodině
		Dochází ke sdílení příkladů dobré praxe?	1. počet článků na webovém portálu 2. navštěvnost webového portálu 3. počet přístupů na webový portál	pedagogové na školách, databáze webového portálu www.asistentpedagoga.cz Dotazník pro pedagogy, analýza webového portálu

6 Tři otázky k metodě polostrukturovaných rozhovorů s pedagogy

Došlo z Vašeho pohledu ke změně studijního chování zainteresovaných dětí? (například, vyšší aktivita při výuce i mimo ní, popřípadě zlepšení/zhoršení studijních výsledků, potenciální vyšší pravděpodobnost pro úspěšné zakončení ročníku/studia)

Máte pocit, že jsou děti ze socioekonomicky znevýhodněných lokalit více společensky začleněny či naopak vyčleněny v rámci své třídy?

Zlepšila se nějak komunikace školy (jejího pedagogického personálu) s rodiči daných dětí? Pokud ano, rozvedte jak.

7 Naplnění Formálních standardů provádění evaluací

7.1 Přesnost (popis kontextu)

Kromě intervenčního programu (viz tabulka xx v příloze) byl také popsán kontext, ve kterém je program hodnocen zejména z hlediska potřeb společnosti a potřeb daných dětí a osob ze socioekonomicky znevýhodněných lokalit ČR.

7.2 Užitečnost (důvěryhodnost evaluátora)

Evaluační tým se skládá z politicky nezávislých vzdělaných osob z oboru rozvojových studií, projektového řízení a sociálního začleňování s podoborovými dílčími odlišnostmi (včetně pedagogických zkušeností), jež jsou v rámci spolupráce všech členů týmu výhodou. Byla popsána nezávislost a zdůvodněna kompetence členů evaluačního týmu. Proto jsou výsledky prováděných evaluací tohoto týmu tradičně akceptovány všemi zainteresovanými stranami.

7.3 Korektnost (orientace na službu)

Evaluační tým přispívá k další identifikaci a uspokojení potřeb jednotlivých cílových skupin (zejména žáků), tak, jak je vysvětleno výše. Díky přezkoumání intervenční logiky a vyhodnocování evaluačních otázek předkládaný návrh umožní, aby program opravdu přispěl k efektivní inkluzi znevýhodněných žáků do vzdělávacího procesu, přičemž jejich potřeby jsou dle výše zmíněných dat z analýz MSPV nezpochybnitelné.

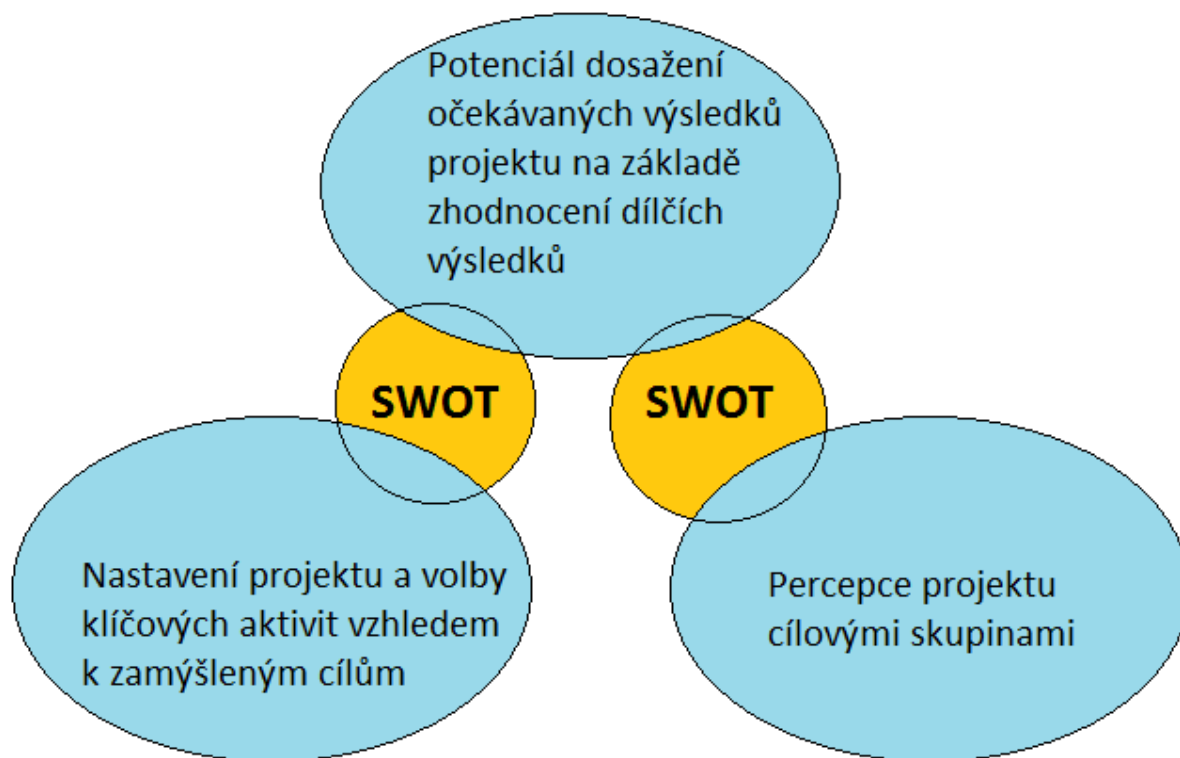
8 Navrhovaná rizika

V této části bychom rádi nastínili rizika projektu a návrh strategií, jak by těmto mohlo být předejito.

Velkým rizikem pro evaluaci tohoto projektu vnímá evaluační tým v neexistenci konkrétních předpokládaných výstupů jednotlivých klíčových aktivit a popis klíčových aktivit jako takových. Pouhé naznačení, co by mělo být ideálním cílem aktivity, není dostačujícím podkladem pro nastavení konkrétního evaluačního designu. Tento nedostatek budou evaluátoři řešit úvodními rozhovory s tvůrci projektu tak, aby se ještě před finálním nastavením otázek pro dotazníkovou šetření daly specifikovat konkrétní výstupy jednotlivých klíčových aktivit.

Pro zdárné vypořádání požadavků na evaluaci tohoto projektu budou sestrojeny dvě SWOT analýzy. První bude reflektovat výsledky zjištění vhodnosti nastavení projektu s klíčovými aktivitami vzhledem k zamýšleným cílům. Druhá SWOT analýza bude výsledkem zjišťování percepce projektu cílovými skupinami. Identifikací těchto dvou základních požadavků, které zadavatel klade jako předpoklad pro splnění evaluace, se bude moci tvořit potenciál dosažení celkových výsledků projektu. Evaluační logika v obrázku číslo 1.

Obr. č. 1: Evaluační logika

Zdroj: Tvorba evaluačního týmu VJEM²

Zdroje:

MEHRIZI, M. H. R., F. GHASEMZADEH a J. MOLAS-GALLART (2009): Stakeholder Mapping as an Assessment Framework for Policy Implementation. *Evaluation*, 15, 4. Dostupné také z: <http://evi.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1356389009341731>

SRHOLEC, M. (2015): Návrh obecných zásad hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací a potřebných systémových změn. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha.